

Kas tagasimineku on edasimineku?

Liia Hänni [21. märts 2016. a.](#)

Riigikogu on uuesti käsile võtnud komisjonide istungite jäädvustamise teema, millele eelmine koosseis ei suutnud lahendust leida. Teatavasti vallandas siis avalikkuse pahameele istungite salvestiste hävitamise plaan, mis jäi katki - salvestised otsustati anda arhiivi. Lisaks jõuti arusaamale, et 2004. aastal sisse viidud kord, mille kohaselt protokoll ei pidanud enam kajastama komisjonis toimunud arutelu sisu, tuleb muuta ja taastada varasemalt kehtinud põhjalikemate protokollide nõue. Nüüd ongi põhiseaduskomisjon algatanud seaduseelnõu 175 SE, mille kohaselt Riigikogu komisjoni istungi protokoll peab kokkuvõtlikult kajastama arutelu käiku ja seisukohtade kujunemist. Sõnavõtja seisukohad refereeritakse ning hääletustulemus kantakse protokollile nimeliselt.

Siinkohal võiks kodanikud rõõmustada võimaluse eest tutvuda seadusloome „köögipoolega“ kui mitte eelnõu heade kavatsuste varjus ei toimuks midagi sellist, millega rahvaesinduse tööd väärtustav kodanik ei saa leppida. Esiteks, eelnõu kohaselt ei kajasta protokoll riigisaladust, salastatud välisteavet ja muud sensitiivset teavet. Loomulikult ei peagi sellist teavet avalikult esitama, aga probleem on selles, et sellistest aruteludest ei pruugi jääda mingit jälge. Komisjonide istungite salvestamist eelnõu ette ei näe, seega kaob vähemgi võimalus kunagi teada saada, kuidas langetati otsuseid, mis võisid kujundada Eesti ajalugu. Loomulik oleks ka sellised komisjoni istungid protokollida seades protokollidele juurdepääsupiirangu, vajadusel kasvõi paariks inimpõlveks.

Omaette küsimus on kuidas komisjonid hakkavad koostama põhjalikke protokolle kui istungite salvestamisest loobutakse. Põhiseaduskomisjoni esimehe Kalle Laaneti esimesel lugemisel antud selgituste kohaselt oli komisjoni istungite salvestamisest loobumine eelnõu ettevalmistamisel saavutatud fraktsioonide vaheline kompromiss. Siiski tõstatas täiskogu istungil küsimus, kuidas põhjalikku protokollile teha kui komisjoni istungit ei salvestata. Laaneti selgituse kohaselt peaks iga komisjon ise otsustama, kuidas nad protokollid tehtud saavad, lindistagu kasvõi mobiiltelefoniga. Ilmselt pidas komisjoni esimees silmas seda, et sellise helisalvestise saab pärast protokollile valmimist kustutada.

Nii lihtne olukord siiski pole, sest avaliku teabe seaduse kohaselt on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Ka mobiiliga salvestatud komisjoni istung on seaduse mõttes avalik teave, millele juurdepääsu ei saa suvaliselt piirata ega teavet hävitada. Ilmselt on põhiseaduskomisjon sellest „riskist“ olnud teadlik, sest vaadeldavas seaduseelnõus on säte, millega tahetakse välistada igasugune risk nn. abistavate materjalide avalikustamiseks – neid ei säilitata ning need on mõeldud asutusesiseseks kasutamiseks. Võrreldes praeguse olukorraga on see pikk samm tagasi Riigikogu töö läbipaistvuses. Seni on võimalik Riigikogus leiduvat teavet teabenõudega küsida ja selle väljastamist keeldumiseks tuleb konkreetne teave tunnustada asutusesiseseks kasutamiseks. AK märget saab reeglina seada 5 aastaks, pärast seda tuleb langetada otsus teabe arhiveerimise otstarbekuse kohta. Praegu kavatakse Riigikogu suure osa oma tegevuse tõendusmaterjalist likvideerida ja see on palju suurem probleem kui eelmise koosseisu vallandatud „lindiskandaal“. Riigikogus toimuvat jälgides tekib paratamatult küsimus – kuidas on see võimalik? Ajal, kus maailma parlamendid järjest rohkem avalikustavad oma tegevust, toimub Eestis, maailmas tunnustatud e-riigis midagi nii mõistusevastaselt tagurlikku. Kas kodanikel on piisavalt mõjuvõimu, et selline areng peatada?

Kommentaariid

Ivar Raig Õige jutt, kuid lõpeb vastuseta retoorilise küsimusega. Mõistagi on kodanikel siis väga vähe võimalusi midagi teha. Riigikogu liikmed peava ise saama riigimeesteks ja -naisteks, kes suudavad ka riigi tuleviku peale mõelda.

Facebook © 2016